

BANGHAY-ARALIN TUNGKOL SA BATAS MILITAR

Baitang: Ikaapat na Baitang

SI MACLI-ING DULAG AT ANG MGA KATUTUBO NOONG BATAS MILITAR

Batayang Tanong:

- Bakit kailangang pangalagaan ang ating kapaligiran?
- Paano natin maipapakita ang ating pagpapahalaga sa ating mga kapatid na katutubo?
- Sino si Macli-ing Dulag? Paano niya nilabanan ang Batas Militar sa kaniyang lalawigan?

Pag-unawa:

1. Ang ating mga kagubatan at ilog ay mahalaga sa pagpapanatili ng kaayusan at katiwasayan sa ating mundo.
2. Malaking pinsala sa kapaligiran at buhay ng halaman, hayop, at tao ang pagpapatayo ng mga prinsa (dam). Maaari itong magdulot ng pagbaha at pagkasira ng mga gubat. Kung itatayo naman ito sa lupa ng mga katutubo, maaari rin silang mawalan ng tahanan at kabuhayan.
3. Para sa mga katutubo, ang mga gubat ay hindi lamang tahanan at kabuhayan; himlayan rin ito ng mga ninuno at sisidlan ng kanilang pagkakakilanlan, panitikan, at pananampalataya.
4. Nanganib na malubog ang ilang hektarya ng lupang ninuno, gubat, at pamayanan dahil sa proyektong Chico River Dam ng rehimeng Marcos. Tinutulan ito ng mga katutubong Kalinga sa pamumuno ni Macli-ing Dulag.
5. Pinatay ng mga militar si Macli-ing Dulag sa kaniyang tahanan upang tapusin ang mga protesta, ngunit lalo lang tumindi ang laban ng mga Kalinga hanggang sa nahikayat ang World Bank at ang rehimeng Marcos na itigil ang pagpapatayo ng Chico River Dam.

Patunay ng Pag-unawa:

1. Natutukoy ang mga benepisyo ng pagkakaroon ng prinsa sa isang lugar, pati na rin ang pinsalang maaaring maidulot nito sa kapaligiran.
2. Natutukoy ang ibang pagkukuhanan ng enerhiya na hindi mapaminsala sa kapaligiran.

Kasanayan:

1. Paggamit ng mapa ng Filipinas
2. Nakabubuo ng hinuha
3. Naipapaliwanag ang konteksto ng isang problema o sitwasyong sinisiyasat

4. Pananaliksik ng mga kaalamang pangkasaysayan at pangkalikasan

Kaalaman:

1. Ang mga Kalinga at Bontok ay dalawa sa mga katutubo o pangkat-etniko ng Rehiyong Cordillera mula sa lahing Austroneso. Nakaugat ang kanilang panitikan at pananampalataya sa paggalang at pangangalaga sa kalikasan at sa lupa. Sila rin ang maylikha at tagapanatili ng mga payyo o hagdan-hagdang palayan sa rehiyon.
2. Si Macli-ing Dulag ay isang pangat ng tribong Butbut; bagama't hindi siya nakapag-aral, kilalang-kilala niya ang kultura ng mga taga-bundok at may malasakit sa kapaligiran at sa mga tao. Pinapakinggan siya ng lahat dahil sa kaniyang dunong at tapang sa harap ng mga kalaban.
3. Itatayo sana ng rehimeng Marcos ang Chico River Dam upang tugonan ang pangangailangang enerhiya ng bansa. Mariing tinutulan ito ng mga Kalinga ng Cordillera dahil sa banta nitong lubugin ang mga lupang ninuno ng mga katutubo; ang lupang ito ay nagsisilbing tahanan, taniman, at himlayan ng mga tao sa Cordillera.
4. Dahil sa kaniyang dunong at tapang, napag-isa ni Macli-ing Dulag ang mga magkalabang katutubo ng Cordillera upang labanan ang pagpapatayo ng prinsa. Noong gabi ng ika-24 Abril 1980, pinaulanan ng militar ang tahanan ni Macli-ing Dulag, na ikinasawi niya. Hindi inasahan ng militar na lalong titindi ang pagtutol ng mga katutubo sa proyekto. Dahil dito, natigil ang pagpapatayo ng Chico River Dam at nasimulan ang pagkilos ng iba pang mga katutubo laban sa mga iba pang mapanirang proyekto.
5. Gayumpaman, hindi lahat ng maysala sa pagpatay kay Macli-ing Dulag ay nahatulan; hindi rin lahat ng mga proyektong mapaminsala sa kalikasan ay natigil. Hanggang ngayon, patuloy ang laban ng mga katutubo para sa karapatang manatili sa kanilang lupang ninuno.

Mga Sanggunian:

Dulag, Macli-ing
<http://www.bantayog.org/?p=1026>

The Cordillera Resistance Against Chico Dam and Cellophil
<http://www.bantayog.org/?p=685>

The Kalinga
<http://ncca.gov.ph/subcommissions/subcommission-on-cultural-communities-and-traditional-arts-sccta/northern-cultural-communities/the-kalinga/>